

รายงานการรับคณะผู้นำตระกูลบ้านห้วยแม่คำ ม.4 ต.แม่สลองใน อ.แม่ฟ้าหลวง จ.เชียงราย
ณ โครงการพัฒนาอดอยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเชียงราย
วันจันทร์ที่ 26 - 28 ตุลาคม 2563

ที่มาและความสำคัญ	- รับแจ้งผ่านทางโทรศัพท์จาก ผอ.ศูนย์พัฒนาและเผยแพร่องค์ความรู้ เรื่อง เจ้าหน้าที่สถาบันปิดทองหลังพระ สืบสานแนวพระราชดำริ ขอนาคณะผู้นำ ตระกูลบ้านห้วยแม่คำ ม.4 ต.แม่สลองใน อ.แม่ฟ้าหลวง จ.เชียงราย จำนวน 30 คน ศึกษาดูงานเรื่อง กระบวนการปลูก เก็บเกี่ยว และแปรรูป กาแฟอาราบิก้า ณ โครงการพัฒนาอดอยตุงฯ ในวันที่ 26 ตุลาคม 2563
วัตถุประสงค์	- ศึกษาดูงานเรื่องกระบวนการปลูก เก็บเกี่ยว และแปรรูป กาแฟอาราบิก้า เพื่อ นำไปปรับใช้ในพื้นที่
ระดับ	ความสำคัญ : 2 หน่วยงานภาคีที่ทำงานร่วมกันอยู่ในปัจจุบันเป็นผู้นำคณะมา เนื้อหา: 2 ห้องเรียนเฉพาะเรื่อง รวม 4 คะแนน
องค์ประกอบคณะ	- นายณรงค์กร คัดอ่าน นายอำเภอมแม่ฟ้าหลวงร่วมกับเจ้าหน้าที่ทีมพัฒนาจาก สถาบันปิดทองหลังพระ สืบสานแนวพระราชดำริ นำชาวบ้าน ห้วยแม่คำ ประกอบด้วยผู้นำ และเยาวชนรุ่นใหม่ รวม 30 คน - ประสานงานผ่านทางนายศราวุธ ศรีสุข เจ้าหน้าที่ทีมพัฒนาจากสถาบันปิดทอง หลังพระ สืบสานแนวพระราชดำริ 062-526-4669
เจ้าหน้าที่รับคณะ	ผู้ประสานงานของมูลนิธิแม่ฟ้าหลวงฯ - นางสาวกนกวรรณ รัชตัญญุทิพย์
แหล่งงบประมาณ สนับสนุน	สถาบันปิดทองฯ ค่าใช้จ่ายเอง หน่วยงานสนับสนุนค่าใช้จ่ายบางส่วนลงรหัสงาน 916164301 โครงการพัฒนาวิทยากรและสื่อเผยแพร่องค์ความรู้

1. กำหนดการ

คณะผู้นำตระกูลบ้านห้วยแม่คำ ม.4 ต.แม่สลองใน อ.แม่ฟ้าหลวง จ.เชียงราย
โครงการพัฒนาโดยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเชียงราย

วันจันทร์ที่ 26 ตุลาคม 2563

วันที่/เวลา	กำหนดการ
วันจันทร์ที่ 26 ตุลาคม 2562	
09.00 – 10.30 น.	รถออกเดินทางจากบ้านห้วยแม่คำ ไปที่ว่าการอำเภอแม่ฟ้าหลวง
10.30 – 12.00 น.	เดินทางถึงอำเภอแม่ฟ้าหลวง พบปะนายอำเภอและรับฟังแนวทางการขับเคลื่อนโครงการ พชร.ห้วยแม่คำ ณ ห้องประชุม องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ฟ้าหลวง
12.00 – 13.00 น.	รับประทานอาหารกลางวัน ณ ห้องอาหารครัวดอยตุง
13.00 – 14.30 น.	ออกเดินทางไปยังบริษัทนุติ ไซส์ 1 เยี่ยมชมแปลงปลูกป่าเศรษฐกิจแมคคาเดเมีย และกาแฟอาราบิก้า ร่วมพูดคุยแลกเปลี่ยนกับเจ้าของสวนกาแฟ นายสมจิตร วิบูลกิจไพศาล รับฟังแนวทางการดูแลต้นกาแฟ และการเก็บผลคุณภาพ
14.30 – 15.00 น.	ออกเดินทางไปยังศูนย์ผลิตและจำหน่ายงานมือ
15.00 – 15.30 น.	เยี่ยมชมโรงงานคั่วกาแฟ
15.30 – 16.00 น.	เยี่ยมชมโรงงานทอผ้าและเย็บผ้า
16.00 – 18.00 น.	เดินทางต่อไปยังโครงการร้อยใจรักษ์ บ้านห้วยส้าน ต.แม่อาว อ.แม่อาว จ.เชียงใหม่

2. สรุปกิจกรรม

รับฟังบรรยายสรุปปรีษัตินุติ โดยนายวาทย์ คีลาวงษ์

รับฟังบรรยายกระบวนการแปรรูปแมคคาเดเมีย โดยนายสุรศักดิ์ เสียงดี

ศึกษาดูงาน แปลงปลูกป่าเศรษฐกิจแมคคาเดเมีย และกาแฟอาราบิก้า บริษัทูไตซ์ 1

นายวาทย์ คีลาวงษ์เล่าถึงสภาพพื้นที่แปลงนุติก่อนมีโครงการฯ เข้ามา ว่าเดิมเป็นพื้นที่มีปัญหาเป็นเขาหัวโล้น ชาวบ้านประสบปัญหาเรื่องที่ดินทำกินต้องเปิดหน้าดินใหม่ทุกปีเพื่อทำการเกษตร จึงเป็นสาเหตุให้พื้นที่ดอยตุงในอดีตกลายเป็นเขาหัวโล้น หลังจากโครงการฯ เข้ามามีการจ้างงานชาวบ้านในพื้นที่มาเป็นแรงงานในการปลูกป่า และจ่ายค่าแรงงานเป็นรายวัน ทุกวัน เพื่อให้ชาวบ้านสามารถนำเงินที่ได้ไปใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ไม่หันกลับไปปลูกฝิ่นอีก และให้ข้อมูลรายละเอียดกระบวนการและวิธีการปลูกแมคคาเดเมีย

นายสุรศักดิ์ เสียงดี นำชมกระบวนการแปรรูปแมคคาเดเมียดอยตุงซึ่งเริ่มตั้งแต่กระบวนการสีเปลือกแมคคา การกระเทาะเมล็ดและการคัดเกรดผลแมคคาเดเมีก่อนนำมาปรุงรสชาติ และการบรรจุภัณฑ์ เพื่อเพิ่มมูลค่า รวมถึงการนำเปลือกและกะลาแมคคาเดเมียที่เหลือจากการแปรรูปมาใช้เป็นพลังงานทดแทนในการเป็นเชื้อเพลิงทำความร้อนในการอบผลแมคคาเดเมียและนำกะลาแมคคาเดเมียไปใช้ในกระบวนการเผาเครื่องปั้นเซรามิกของดอยตุง

ลำดับ	คำถาม	คำตอบ
1	ถ้าปลูกแมคคาเดเมียที่หัวแม่คำแล้วจะมีตลาดหรือไม่	ปัจจุบันที่ดอยตุงยังไม่มีชาวบ้านเป็นเจ้าของแปลงแมคคาเดเมีย เพราะต้องอาศัยการดูแลที่ละเอียดอ่อนมีต้นทุนสูง และใช้พื้นที่มากในการเพาะปลูก และเมื่อปลูกแล้วคุณภาพของผลผลิตจะเป็นตัวชี้ว่าเป็นที่ต้องการของตลาดหรือไม่ แต่ของดอยตุง เราปลูก แปรรูป และจำหน่าย โดยเน้นคุณภาพ มีตลาดรองรับชัดเจน หากชาวบ้านหัวแม่คำปลูกแมคคาเดเมียได้จริงอยากจะส่งขายให้กับดอยตุงแน่นอนว่าต้องคัดเลือกจากคุณภาพต้องได้มาตรฐานเดียวกับดอยตุง หรือเทียบเท่า
2	เปลือกแมคคาเดเมียนอกจากเผาเป็นเชื้อเพลิงแล้วสามารถนำไปทำอะไรได้อีก	เปลือกแมคคาเดเมียแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือเปลือกเขียวคือเปลือกหุ้มเมล็ดชั้นนอก และเปลือกกะลา เปลือกกะลามีความแข็งและมีส่วนประกอบของน้ำมันมากจึงนำมาเผาทำเป็นเชื้อเพลิงสำหรับเตาชีวมวลได้ ส่วนเปลือกเขียวมีความอ่อนนุ่ม

		กว่า สามารถนำไปป็นทำปุ๋ยพืชสดเพื่อนำกลับมาดูแลต้นแมคคาเดเมียได้
3	บรรจุภัณฑ์แมคคาเดเมียแปรรูป ดอยตุงเคยมีการออกแบบให้มี ลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ชนเผ่าลง บนฉลากกล่องบ้างหรือไม่	ออกแบบให้ซองบรรจุแมคคาเดเมียอบปรุงรสเป็นรูปใบหน้าของ ชนเผ่า 6 ชนเผ่า ของดอยตุงจำหน่ายในโอกาสพิเศษคือ งาน เทศกาลสี่สีนแห่งดอยตุง

ประเด็นเพิ่มเติมจากชาวบ้าน : ที่บ้านห้วยแม่คำมีต้นแมคคาเดเมียอยู่บ้าง เพราะชาวบ้านได้ซื้อต้นแมคคาเดเมียที่มีขายอยู่ในตลาดไปปลูกในพื้นที่ของตนเอง แต่ไม่ได้มีการดูแลรักษาจึงไม่ให้ผลผลิต เมื่อได้มาศึกษาดูงานแล้วได้เรียนรู้ว่าการดูแลต้นแมคคาเดเมียต้องอาศัยความอดทนและมีค่าใช้จ่ายสูงหากจะทำแบบแปลงนุติจะต้องศึกษาเรียนรู้ให้มากกว่านี้

ศึกษาดูงานการดูแลกาแฟอาราบิก้า

รับฟังบรรยายสรุปเรื่องการส่งเสริมกาแฟและกระบวนการรับซื้อกาแฟดอยตุงโดยนายหลวง นามยี่

ร่วมพูดคุยแลกเปลี่ยนกับเจ้าของสวนกาแฟ นายสมจิตร วิบูลกิจไพศาล

เรียนรู้เรื่องการคัดเมล็ดกาแฟเชอร์รี่ จากนายสมจิตร วิบูลกิจไพศาล เจ้าของสวนกาแฟ
สาธิตการคัดเมล็ดกาแฟเชอร์รี่ ก่อนส่งโรงงาน

ศึกษาดูงานการดูแลกาแฟอาราบิก้า

นายหลวง นามยี่ อธิบายวิธีการให้ความรู้กับเกษตรกร เจ้าของแปลงกาแฟในพื้นที่ ส่งเสริมให้ได้กาแฟดอยตุงเป็นกาแฟคุณภาพ ตั้งแต่การคัดเลือกพันธุ์ เพื่อการปลูก การดูแลรักษาต้นกาแฟระยะเก็บเกี่ยว การป้องกันและกำจัดโรคแมลง การเก็บและการคัดเมล็ดกาแฟเพื่อจำหน่าย ปัจจัยที่ควบคุมได้ ควบคุมไม่ได้ตามสภาพอากาศและพื้นที่ สิ่งสำคัญคือ ชาวบ้านต้องทำตามคำแนะนำที่เจ้าหน้าที่แนะนำ

ลำดับ	คำถาม	คำตอบ
1	ต้นที่ให้ผลผลิตน้อย ทำอย่างไรให้ได้ผลผลิตมาก	เกษตรกรต้องขยัน ใส่ใจ หมั่นลงพื้นที่แปลงกาแฟของตนเองเพื่อสังเกตการเจริญเติบโตและความผิดปกติของต้นกาแฟและรายงานปัญหาโรคแมลงหรือปัญหาที่เกี่ยวข้องกับต้นกาแฟให้กับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมกาแฟทราบ
2	วิธีการคัดผลกาแฟเชอร์รี่ ทำอย่างไร	คัดตามเจ้าหน้าที่แนะนำ ลูกไม่ดีต้องคัดออกโดยดูจากสีของเมล็ดกาแฟต้องสุกเหลือง หรือสุกแดงทั่วทั้งเมล็ดจึงสมควรเก็บ ไม่เก็บเมล็ดที่ยังมีสีเขียวเพราะเป็นเมล็ดที่ยังดิบ จากนั้นต้องนำมาลอยน้ำหากเมล็ดจมลงก้นอ่างแสดงว่าเป็นเมล็ดที่มีน้ำหนักดี มีคุณภาพ
3	แปลงกาแฟของคุณลุงสมจิตรได้ผลผลิตต้นละกี่กิโล	ลุงสมจิตรมีต้นกาแฟ 1,600 ต้น ได้ผลผลิตต่ำสุด 7,000 กิโล/ปี เฉลี่ยต้นละ 4.3 กิโล/ปี
4	ในสวนกาแฟ เกษตรกรสามารถปลูกพืชชนิดอื่นร่วม ระหว่างรอเก็บเกี่ยวกาแฟได้หรือไม่	การปลูกพืชชนิดอื่นร่วมกับการปลูกกาแฟทำได้แต่ ยังไม่แนะนำอยากให้ปลูกไม้บังร่ม เช่น ไม้ทองถิ่น หรือกล้วย เพราะการปลูกพืชชนิดอื่นผสมผสานต้องแน่ใจได้ว่าจะสามารถจัดการโรคพืชและแมลงรบกวนได้

ศึกษาดูงานโรงงานแก้วกาแฟ ณ ศูนย์ผลิตและจำหน่ายงานมือ

ศึกษาดูงานเรื่องการแปรรูปกาแฟ จากผลกาแฟเชอร์รี่ไปจนถึงกาแฟที่อยู่ในแก้ว
โดยนางสาวค่านวล หนานใส

มูลนิธิแม่ฟ้าหลวงฯ ได้ส่งเสริมการปลูกพืชเศรษฐกิจจนสามารถสร้างรายได้และอาชีพให้กับชุมชน ลดปัญหาการตัดต้นไม้ทำลายป่าได้อย่างยั่งยืน กาแฟถือเป็นหนึ่งในพืชเศรษฐกิจที่มูลนิธิฯ ส่งเสริมให้ชุมชนปลูก เพราะต้นกาแฟสามารถเติบโตได้ดีภายใต้ร่มไม้ใหญ่ ไม่ต้องตัดต้นไม้เพื่อทำการปลูก แต่อาศัยไม้ใหญ่เป็นร่มเงาให้กับต้นกาแฟ

กาแฟดอยตุงปลูกบนพื้นที่ ที่ระดับความสูง 800 เมตรขึ้นไปถึง 1,000 เมตร เริ่มตั้งแต่ศึกษาพื้นที่เพาะปลูก สายพันธุ์กาแฟที่เหมาะสม และการเก็บเกี่ยวเฉพาะผลที่สุกกำลังดีด้วยมือที่ละเอียด เพื่อรักษารสชาติและคุณภาพของกาแฟในแบบของดอยตุง กาแฟดอยตุงนอกจากจะมีผลิตภัณฑ์เมล็ดกาแฟคั่วบรจุห่อ แบบต่างๆ แล้วนั้น ยังมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลายเพื่อตอบสนองความต้องการของนักดื่มกาแฟ เช่น กาแฟตริปปพร้อมซง กาแฟโคลบรัวร์พร้อมซง เพื่อต่อยอดทางการตลาด

ลำดับ	คำถาม	คำตอบ
1	หากไม่มีเครื่องคั่วกาแฟ สามารถใช้กระทะคั่วเมล็ดกาแฟแทนได้หรือไม่	การคั่วเมล็ดกาแฟด้วยกระทะสามารถทำได้ แต่ไม่แนะนำเนื่องจากการคั่วด้วยกระทะนั้นไม่สามารถควบคุมความร้อนได้ หากความร้อนไม่เท่ากัน การสุกและสีของเมล็ดที่คั่วจะไม่เท่ากัน ส่งผลถึงรสชาติและกลิ่นหอมของกาแฟ
2	ทำไมต้องแยกขนาดของเมล็ดกาแฟหลังจากที่สีเอากะลาออกแล้ว	การแยกขนาดของเมล็ด มีความจำเป็นเพราะเมล็ดกาแฟที่มีขนาดต่างกัน เมื่อนำไปคั่วจะทำให้การกาแฟคั่วสุกไม่เท่ากัน เช่น ขนาดเมล็ดใหญ่กว่าสุกช้า เมล็ดที่เล็กอาจจะไหม้ก่อน เกิดปัญหาด้านรสชาติ เป็นต้น
3	ทำไมกาแฟ Pea Berry จึงมีราคาแพงกว่ากาแฟขนาดอื่น	กาแฟ Pea Berry เป็นขนาดของเมล็ดกาแฟที่เกิดจากการเป็นเมล็ดโทน มีขนาดเล็ก ทรงกลมคล้ายเมล็ดถั่วเขียว สามารถพบได้ในอัตราส่วน 1 กก ต่อกาแฟ 10 กก. และกระบวนการคั่วต้องใช้อุณหภูมิที่พอเหมาะและคั่วอย่างระมัดระวังเพราะเมล็ดมีขนาดเล็ก จึงเรียกได้ว่าเป็นกาแฟที่มีคุณภาพ